

OBSAH

ÚVOD 9

VYMEZENÍ POJMU 15

Mechanická dílna/ strojní oddělení 18

Samostatná strojírna 22

Shrnutí problematiky 25

STAVEBNĚ HISTORICKÝ VÝVOJ STROJÍREN NA MORAVĚ V LETECH

1820–1918 29

Provozní uspořádání areálů samostatných strojíren v letech 1820–1918 29

Výrobní schéma definované historickou parcelací 31

Výrobní schéma soustředěné kolem vnitřního dvora 33

Výrobní schéma orientované podél hlavní komunikační osy 40

STAVEBNÍ FOND V PRŮBĚHU 19. STOLETÍ 45

Výchozí podmínky formování oboru 45

STAVEBNÍ FOND A VÝROBNÍ PREFERENCE OD ROKU 1836 DO 70. LET 19.
STOLETÍ 51

Preference výrobního programu 51

Architektonické a stavebně technické řešení hlavních výrobních objektů 54

Slévárna 55

Kovárna 55

Obráběcí dílny 61

Montáž strojů 61

STAVEBNÍ FOND A VÝROBNÍ PREFERENCE OD 70. LET DO KONCE 19.
STOLETÍ 63

Preference výrobního programu 63

Architektonické a stavebně technické řešení hlavních výrobních objektů 65

Slévárna, kovárna 71

Obráběcí dílny 71

Montážní dílny 74

STAVEBNÍ FOND V PRŮBĚHU 20. STOLETÍ (1900–1918) 77

Preference výrobního programu 77

Architektonické a stavebně technické řešení hlavních výrobních objektů 79

6 Samostatné strojírny na Moravě (1820–1918)

Slévárna 83

Kovárna 83

Obráběcí dílny a montáž 83

Architektonické a stavebně technické řešení pomocných výrobních objektů 86

SAMOSTATNÉ STROJÍRNY NA MORAVĚ A JEJICH UDRŽITELNÝ ROZVOJ 91

Památkové hodnoty samostatného strojírenství na Moravě v praxi 92

Architektonická hodnota 93

Kulturně-historická a dokumentační hodnota 97

Typologická hodnota 102

Hodnota autenticity 104

Hodnota dochovaného technologického toku 106

SAMOSTATNÉ STROJÍRNY NA MORAVĚ A JEJICH UDRŽITELNÝ ROZVOJ
V KONTEXTU „BLÍZKÉ“ ZKUŠENOSTI 107

Příklady konverze strojíren na našem území 108

Zahraniční příklady 111

Shrnutí 120

ZÁVĚR 121

KATALOG DOCHOVANÝCH STROJÍREN 125

Brno-Královopolská strojírna na stroje, Lederer a Porges / Brno-Královopolská továrna na stroje a vagony akc. spol. 127

Strojírna Tomáš Bracegirdle a syn 135

Strojírna Jindřicha Alexandra Luze/ Luz a Dobbs / Schöll & Luz / Luz Werke / První brněnská strojírenská společnost 141

k. u. k. Artillerie Werkstätte in Brünn / Čsl. státní zbrojovka v Brně 151

První hranická strojírna a slévárna Ant. Kunz Hranice / První moravská továrna na vodovody a pumpy a Ant. Kunz v Hranicích, Morava 160

W. Hassmann & Sohn Turbinen-und Mühlenbau / n.p. Ostroj Opava 167

Mariánskohorská strojírna, slévárna a ocelárna / Mariánsko-horské železářské závody, akciová společnost 175

Prostějovská akciová továrna na stroje a motory F. a J. Kovářík / Prostějovská továrna na stroje Wichterle a Kovařík akc. spol. v Prostějově 179

První prostějovské dílny na hospodářské nářadí Wichterle & Prochaska / První prostějovská továrna na hospodářské stroje F. Wichterle 183

REGISTR DOCHOVANÝCH STROJÍREN 189

SEZNAM LITERATURA A PRAMENY 197

Literatura 197

Prameny 201

SUMMARY 207